

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plvtarchi Chaeronensis Moralia, Qvae Vsvrpantvr

Svnt Avtem Omnis elegantis doctrinæ Penvs : Id est, varij libri: morales, historici, physici, mathematici, denique ad politiorem litteraturam pertinentes & humanitatem : omnes de Graeca in Latinam linguam transscripti summo labore, cura, ac fide

Plvtarchi Chaeronensis Ethicorum Sive Moralium

Plutarchus

Impressum Francofor. ad Mœn., M.D.LXXXII

De tranquillitate animi libellus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-351](https://urn.nbn.de/urn:nbn:de:hbz:468-1-351)

esset triticum, iij id non publicum promerent, sed domi suæ per noctem molerent: quosdam obambulasse qui molarum obseruarent strepitum, atque inde hoc nomen reportarent, quasi molarios si diceres, est enim alein Græcis molere. Similis est origo vocabuli Sycophanta: quem Latini delatorem, puto, dicerent. Eos enim sic appellabant, qui, cùm prohibitum esset ficus exteris vendere, indicium de iis deferebant, qui foras ficus vendidissent. Atque hoc non inutile est considerari à curiosis, vt studii sui pudore afficiantur, quod ipsis cum inuisissimis atque molestissimis hominibus ob similitudinem & cognationem rei est commune.

PLVTARCHI DE TRAN-
quillitate animi, libellus.

15

PLVTARCHVS Paccio S. Scro tuas accepi literas, in quibus me hortabar, vt aliquid de animi tranquilitate tibi scriberem, & de his quæ in Timæo scripta accurationem desiderant interpretationem. Sub idem tempore Eroti sodali nostro incidit Romam nauigandi necessitas, accepta à Fundano optimo viro epistola, more suo festinare iubente. Ita cùm neque tempus haberem iis quæ institueram vacandi, neque pati vellem istum planè vacuis manibus ad te abs me venire: ex commentariis, quos mihi feceram, isthæc de animi tranquillitate collegi. cùm & te existimarem non auditionis elegantem venantis orationem gratia, sed ob ysum commodantem ea requirere. tibiique gratuler, qui & principum ysus amicitias, & glori-
am, quantam in foro dicentium nemo, consecutus, non itidem vt Merops ille tragicus passus es vocibus te beatum prædicantium percelli, & vtrà quām naturales animi motus sint attonitum reddi. quippe qui memoria teneas id quod sæpius audiuisti, neque calceum podagra, neque an-
nulum preciosum redunua, neque diadema dolore capitis liberare. Etenim, vnde ad vacuitatem molestiæ animo, vi-
tæque constantiam parandam diuitias, aut gloria, aut potentiæ aulicæ facultas sit, nisi eas res vel præfentes ysus ve-
nustus, vel absentes nullum desiderium perpetuò comi-
tetur? hoc autem quid est aliud, quām ratio conducefacta

qq 5 motibus

motibus obnoxiam & brutam animæ partem sæpe de potestate ex eum celeriter reprehendere, neque permettere ut præsentibus citata rebus diffundat atque inveratur. Itaque sicut Xenophon præcipiebat, debere nos deorum maxime meminisse, iisque honorem habere, cum secundæ essent res: ut vsu flagitante inuocare eos cum fiducia possemus, iam scilicet propicios atque amicos. ita eas quoque rationes, quæ aduersus animi perturbationes auxilio sunt, cordati autem quām perturbentur meditari debent, ut multo antè præparata tanto plus habeant virium. Quemadmodum enim fericanes cum ad oninem vocem exasperentur, sola ea cui adsuere demulcentur: sic & animi motus sequentes nemo facilè delinuerit, nisi rationes familiares & consuetæ animo perturbato præsto sint, eumq; inhibeant.

*Animus
aduersus
perturba-
tiones mu-
niendus.*

Ocio animum non reddi trā-
quillum. Ceterū is qui dixit, Animī tranquillitatem affectantur ne
qui priuatim multa neque publicē debere agere: primum magno nobis emendam facit rem, venalem nimirum iner-

Euri. O-
vēt.

Quies in fratis mane tuis miser.

& quidem vacatio laboris aduersus sensuum stupore ma- 20 lum est corpori remedium: neque melior est medicus animo socordia, & mollicies amicorum, familiarium, patrīq; neglectu perturbationes eius amoliens. Deinde id quoque falso est, animo tranquillo esse eos qui non agant multa. Oportebat enim mulieres viris esse animo quietiore, ple- 25 runq; domi in re familiarī curanda desidentes. Nunc Aquilo quidem

Oper. 517.

Virginis intactæ nunquam per membra penetrat,
vt ait Hesiodus: sed dolores, tumultus, ægritudines ob titulatatem, superstitionem, ambitionem, & vanas opinio- 30 nes innumeræ in gynæcum confluent. Et Laertia per vi-
ginti annos seorsim in agro degens

Odyss. 190.

Cum famula vœtula, qua mensam & pocula soli

Ponere,--

patriam quidem, & domum, regnumque fugit, dolo- 35 rem autem cum ocio & mœsticia perpetuò secum habuit. Sunt quos ipsum ocium in animi coniicit ægritudi- nem. qualis

Illiad. 2.

483.

*Ille sedens iuxta naues diuinus Achilles
Pascet rabidas animis fernentibus iras.*

Non

Non ille aut socium cætus veniebat in Ḡllos,
Ad pugnam sumis aut procedebat in armis.
Sed desiderio belli pugnæq; suum cor
Conficiebat, in inuisa scenaq; manebat.

5 atque ipse hoc de se grauissima affectus molestia dicit:

Nausibus aſſideo telluris inutile pondus.

Hinc adē etiam Epicurus cupidos honorū & gloriæ non Iliad. 5.
vult quiescere, sed obsequi naturæ suæ rempublicam tra-

104.

Etando iubet: quōd facilius ocio perturbatum iri eos & læ-
di putaret, si non consequerentur quæ appetiissent. Ve-
rūm absurdē is non qui possint ad rempubl. gerendam ad-
hortatur, sed qui nequeant quiescere. Enim uero non mul-
titudine aut paucitate actionum, sed pulcritudine ac turpi-
tudine animi vel tranquillitas definienda est vel perturba-
tio. nam, vt dixi, nō minus pulcrorum omissione, quām actio
turpium molesta est. Eos enim, qui vnum aliquod certum
vitæ genus molestia putant vacare, vt agricultarū quidam,
alii ccelibum, alii regum, eos Menander satis clare erroris
sui admonet his verbis:

20 Existimabam diuines ego, Phania,
Fenore quibus non est sumenda pecunia,
Non gemere noctu, nec sus deq; solusser,
Eheu mihi discentes: sed placidum magis
Carpere soporem suauiter. --

25 deinde postquam narrando explicauit, animaduertisse se
diuitibus idem quod pauperibus euenire, inquit:

Est ergo vita consanguinea molestia.
Vita hec adest mollis, clara vitaq; adest,
Inopiaq; consenserit vita. --

30 Sed veluti timidi inter nauigandum nausea correpti me-
lius se habituros putant si in lintrem è lembo, rursumq; in-
de in triremem descendant, nihil agentes ij, quia bilem &
metum secum transferunt: ita vitæ mutationes non tollūt
ex animo id quod ægrè facit ac perturbat. id autem est im-
peritia rerum, inopia iudicii, & impotentia atq; inscitia re-
ctè vtendi statu præsentि. Hæc sanè tā diuites jaſtant quām
pauperes, tam ccelibes quām coniuges. ob hæc forum fugi-
tur, & rursus molestum est ocium, ob hæc produci in aulis
volunt, & producti statim ægrè seruat:

Ob inopsam morosum quibus est male,

Eur. Oref.

ægroris

ægrotis & vxor molesta est, & medicum incusant, & lectus displicer, & de amicis

Gravis est qui venit: abiens parit molestiam,
 vt Ion ait. morbo autem fugato, aliaque facta temperie, sanitas reddit omnia grata rediens atque iucunda. qui enim sacerdos oua, amyrum, panem è cibrata fatina respuebat, hodie cibarium panem cum oliua & nasturtio comedat alacriter ac suauiter. Eodem modo recta ratio quoduis vita genuis, quamvis mutationem facit facilem. Alexander cum infinitos mundos esse ex Anaxarcho audiisset, fleuit: acro tangitibus amicis quid accidisset. Non dignum, inquit, fieri vobis videtur, si cum sint infiniti mundi, nos ne uno quidem etiamnum potiti sumus? At Crates pera & palliolo instrutus, vitam tanquam festiuitatem quandam per iocum & risum exigebat. Et quidem Agamemnoni molestiam attulit imperium in multos:

Recta ratio est fons tranquillitatis animi.

Ilia. u. 83. *Atridem cernes Agamemnona, Iupiter 5num
Pra reliquis tot inexhaustis tolerare labores*

Quem inubet a Sudore....

Contra Diogenes cum vendretur sedens, surgere noluit, subsannauitq; venditorem surgere iubentem, cum ioco & risu dicens: *Quid faceres si pisces venderes?* Socrates in carcere philosophans cum amicis colloquebatur. Phaethon cōscenso cœlo plorabat, quod nemo ei patris equos & currum traderet. *Sicut igitur calceus una cum pede, non in diversam partē conpertitur: sic animi affectio vitam sibi conformem reddit.* Non enim consuetudo, vt quidam dixit, vi- tæ optimum modum elecūtum facit iucundum: sed prudētia simul & optimam & suauissimam parat vitæ rationem. Ergo fontem tranquillitatis animi in nobis insitum expurgemus: vt externa etiam tanquam familiaria non cum molestia nobis accident atq; usurpentur.

Nihil est quod irascere rebus scilicet:

Non ira cura illis tua est, bene huic exit,

Qui rebus obtingentibus recte 35

Ludo enim tesserarum Plato vitam comparabat: ubi & iaciendum est quod sit commodum. & iactu quod cecidit recte usurpandum. ac iacere quidem in nostra non est potestate: si vero recte sapimus, penes nos est quod fortuna obtulit conuenienter accipere, & suo quodq; disponere loco,

vbi

vbi & propria maximè conductac & quæ præter voluntatem eueniunt minime offendant, Alioqui eos qui vitâ nulla arte adhibita, nulla prudentia degunt, quo modo morbis obnoxios videmus, neque calorem ferre, neq; frigus posse, cùm res secundæ supra suam extollunt sortem, tum aduersa deiciunt. vtraq; autem fortuna turbantur, aut potius ipsi vtroq; fortunæ statu turbas sibi cident, magisq; adeò bono (vt usurpat) rerum successu. Theodorus, qui Atheos, quòd deos esse videretur negare, dictus est, aiebat se suas rationes dextra manu portigente, ab auditoribus eas sinistra excipi. Rudes autē homines, sæpenumero fortuna ad dextram adsistēte: turpiter manu sinistra excipiunt. Ab altera parte homines cordati, sicut apibus mel præbet thymus, a-cerrima & aridissima herba, ita è rebus aduersissimis sæpe 15 numerò conueniens aliquid & commodum decerpunt. Id ergo est primò omnium exercitatione perdiscendū, vt quo pacto is qui canem lapide ferire cùm voluisse, ita nouerca dixit, Ne sic quidē iustum lapidis male cecidisse: ita nos quoq; ea, quæ nolentibus nobis fortuna obtulit, alio trans-
Correc*tio*
fortitorū.

20 ferre sciamus. Actus est in exsulium Diogenes. ne hoc quidem malè: nam factus extorris, philosophari coepit. Zeno Citiensis, audito naui oneraria, quam vniacam reliquam habebat, vñā cum mercibus esse vi fluctuum obrutam atque demersa. Laudo, inquit, tuum factum ô fortuna, quæ nos
Exempla.

25 in palliolum & porticum redigis. Quid obstat, quo minus ista imiteris? Obeundo aliquo magistratu impegiisti? viues postmodò ruri, rerum tuarum satagens. Ambiens principis alicuius amicitiam, passus es repulsam? viues periculorum & negotiorum liber. Rursum res gessisti curarum & occu-
Exempla.

30 pationum plena: at qui ne calida quidem aqua ita fouebit mollia membra, vt est apud Pindarū, sicut gloria & honor coniuncta potentiaz alicui labore facient dulcem, molestiamq; molestiaz expertem. Accidit per calumniam vel inuidiam exsibilatio aliqua & infelix successus? secundo ven-
Exempla.

35 to ad Musas & Academiam nauigare licet. quod fecit Pla-
Exempla.

to, postquam naufragium amicitiae cum Dionysio fecit. Ac profecto ad parandam animi tranquillitatem multum con-
Exempla.

ducit, illustres viros considerare, qui eadem qua nos fortuna æquo sunt animo vsi. Molestum tibi est quòd prole ca-
Exempla.

res: at Romanorum vide reges, quorū nullus filio regnum reliquit.

reliquit. Paupertas tibi grauis est? quis vero Boeotorum esse malles quam Epaminondas, aut Romanorum quam Fabricius. Adulterata est mulier: nonne legitimi inscriptionem apud Delphos,

Agos me posuit terra rex & maris idem?

& audiuisti vxorem eius Timaeam fuisse ab Alcibiade vitiatam, & ancillis insulurasse, Alcibiadem esse quem peperit infantem? Verum id Agidi non obstat, quo minus Graecorum fieret clarissimus atque maximus. Neque Stilponem prohibuit iucundissime omnium suæ ætatis philosophorum viuere intemperas filia, quin etiam Metroclii expobranti, Meumne, inquit, hoc est peccatum, an filiae? ac dicente Metrocle, Filiæ peccatum est, tuum infortunium: Quid ais respōdit. nonne peccata etiam sunt lapsus? Omnia, aiebat Metrocles. Quid, inquit, nonne lapsus sunt earum rerum lapsus, quibus assequendis excidimus? Assensit. Nonne verò, inquit, istæ à rebus appetitis aberrationes eorum sunt infortunia, qui eas non assequuntur. Sic ille placido & philosophico sermone ostendit vanum latratum esse cynicam calumniam. At multos non amicorum modo & familiarium, sed inimicorum etiam perturbant atque irritant mala. Nam maledicta, iræ, inuidia, malevolentia, obretrationes cum malignitate coniunctæ, pestes sunt eorum quibus infunt: stolidos autem turbant atque exasperant. sicut etiam vicinorum iurgia, familiarium morositas & administrorum rebus agendis adhibitorum improbitas. Qua quidem re tu mihi non minimum videris irritatus, quemadmodum apud Sophoclem medici

Amaro amaram pharmaco bilem elidunt,

ita eorum peccatis acerbum te saevumque vicissim exhibere. non quidem hoc rationi conuenienter. Quas enim tu res tibi demandatas agis, earum ministeria non simplicia aut bona ingenia, tanquam commoda instrumenta, sed plerunque aspera & distorta obeunt. Quorum tu persequi delicta, non debes existimare muneris tui esse, aut rem confectu fa-

*Adversus
morositas-
tem.*

cilem. Quod si iis talibus utens, sicut medicus forcipibus ad euellendos dentes & hamulis ad constringenda vulnera vtitur, placido animo mediocriter quæ contingunt feras, magis tua te affectione animi oblectabis, quam aliorum prauitate & malicia perturbabit: neque instar canis, qui vbi allatra-

allatruerit, suo se defunctum officio putat, singula per-
sequendo imprudens eò rem deduces, vt multa molestiam
afferentia in hanc animi tui paruitatem atque imbecillita-
tem, tanquam locum cauum & humilem confluentia con-
strahas, eamque alienis oppreas malis. Quando enim philo-
sophorum nonnulli misericordiam, qua afficimur ob alio-
rum calamitates, vituperant: (quod debere nos opitulari
aliis, non vñ à dolere & animū demittere statuant) & quan-
do, quod sanè maius est, delicta nos nostra aut morbos a-
nimis vbi sentimus, non sicut moestos esse & ægrè ferre,
sed absque dolore mederi vitio iubent: qui non sit rationi
aduersum hoc in nos per negligentiam admittere, vt ægi
indignabundique simus propterea, quod non omnes qui-
bus cum nobis res est, probi sunt atque sciti? Verum hoc
vide mi Pacci, ne nos metipos non sat sattendentes, non
in vñius sum improbatitudine eorum quibus utimur, sed no-
stram affectionem à sui amore non malorum odio profi-
ciscentem, prætendamus atque metuamus. Nimirae enim
animi ad res incitationes, & vehementiores iusto appeti-
tiones, aut contrà auersationes & vituperationes, eæ suspi-
ciones & morositatem aduersus homines nobis ingenerat,
quorum culpa vel non adeptos quod cupiebamus, vel in
ea qua nollemus incidisse nos putamus. qui verò in rebus
cū facilitate animi & moderatione versari adsuevit, is cum
hominibus agere facilimè ac mansuetissimè potest. Itaque
sermonem de rebus cœptum repetamus. Febricitantibus,
quidquid gustent, amarum & insuaue videtur. sed tamen
vbi alios videmus eadē citra molestiam gustare, non iam
cibum potūme, sed morbum & ægrotates in causa esse di-
cimus. Eodem modo culpare res & iniquè ferre desinemus,
si videamus iisdem alios absque dolore & cum hilaritate v-
ti. Iam id quoque multum ad animi tranquillitatem con- *Malabo-*
fert, si in his quæ nobis inuitis cuenerunt, non negliga- *vis com-*
mus in hæc intueri quæ nobis grata & venusta adsunt: sed penſanda.
mixtione vtrorumque instituta, meliorum momentis
deteriora aboleamus. Sed nos, qui oculos nimio splendo-
re offensos ad florida & viridia auertentes reficimus: iidem
cogitationem rebus dolorem afferentibus intendimus, e-
amque recensioni molestiarum immorari cogimus, tan-
sum non vi abstractam à melioribus. Atqui huc non inc-

ptè transferri potest, quod scitè dictum est in curiosum:

Aliena quorsum acute peruides mala,

In propriis cæcus, hominum inuiditame?

Quid enim mala tua mi homo, nimis subtili visu perspiciens, semper conspicua facis ac renouas? bonis autem presentibus animum non adhibes? sed quemadmodum cucurbitulæ deterrium è carne sanguinem eliciunt: ita de rebus tuis pessima quæque aduersum te colligis? nihil sanè Chio illi præstans, qui multo boni vini aliis diuendito, acidum sibi ad cœnam gustando exquirebat: seruus autem quidam ab alio interrogatus, quidnam rei agentem herum reliquisset? Bonis, respondit, præsentibus mala querebant. Plerique enim bonis & suaibus rebus præteritis, ad difficia & grauia toleratu currunt. Ex horum numero non fuit Aristippus, gnarus quasi in trutina meliorum rerum momentis aduersus incommoda se subleuare atque efferre. itaq; prædio amissio quodam egregio, ex aliquo eorum qui maiorem in modum se casum eius dolere & iniquè ferre simulabant, quasiuit, Nonne tu vnicum possides agellum, mihi tres fundi sunt reliqui? Assenso, Cur itaque non tuam potius vicem doleam, inquit? est enim insan, ob amissa dolore affici, non gaudere relictis, ac sicut pueruli si quis ludicrarum rerum ynam ipsi auferat, reliquis etiam omnibus proiectis plorant ac vociferantur: ita vna aliqua in re fortuna nobis obturbante, iniquè ferendo & lamētando cæ-
25

Bonorum tera omnia nobis reddere inutilia. Diceres, quid habemus? *nostrorum* Immò autem, quid non habemus? huic gloria, illi familia, considera- alii coniugiū, alii bonus amicus contigit. & Antipater Tar-sensis, cùm iam moriturus bona quæ ipsi contigissent recenseret, ne prosperam quidem nauigationē præteriit, qua è Cilicia Athenas vsus fuerat. Communia quoq; negligenda non sunt, sed eorum habēda ratio est, & gaudendū quod viuimus, valemus, Solem videmus, bellum nullum, nulla est sedition, terra cultui, mare nauigationi liberè prostat, licet nobis loqui, tacere, res agere, ocio frui. Hæc præsentia maiorem nobis animi parabunt tranquillitatem, si absentium imagines nobis fingamus, səpiùs nobiscum memoria repertentes, quām desiderabilis sit ægrotanti sanitas, in bello constitutis pax, gloriæ in tanta vrbe & amicorum copia peregrino & ignoto: & quām sit molestum priuari partis
30
35

tis iis. Sic fieri, ut non tum demum magna ac præclara singularia ista deputemus, quando amittimus: antè autem, & dum potimur, pro nihilo ducamus. non enim premium rebus istis interitus addit, neque eas debemus tanquam magnas comparare, semperq; trepidare & metuere ne tatis rebus spoliemur, dum verò possidemus, tanquam nullius precij res contemnere & negligere: sed ita maximè fui, ut voluptatem ex iis gaudíumq; capiamus: ut etiam amissionem eorum, si cibi accidat, & quiore animo feramus. Sed pleriq; poemata (vt aiebat Arcesilaus) aliena, & picturas, & statuas purant sibi exactè singulis partibus animo oculisque per illustratis contemplanda: vitam autem suam multa habentem consideratu non iniucunda prætereunt, foras semper prospicientes, aliorūque famam & fortunam admittantes: sicut adulteri alienas spectant mulieres, suas despiciunt.

Caterū id quoque ad animi tranquillitatem magnoperè conductic, maximè quidem se & suas res intueri: sin verò id non possit locum habere, non cum præstantioribus se comparare: quo virtus vulgo laboratur: nam, verbi gratia, qui *Coparatio* vineti sunt, solutorum laudat fortunam, soluti liberorum, *cum infelix* liberi ciuium, ciues diuitum, diuites satraparum, satrapæ *lictoribus*, regum, reges deorum, tantum non tonare & fulgurare cipientes.

Non res mihi sunt cordi Gyge diniis,
25 *Neque cepit emulatio me, superium neque*
Magna ob stupescer facta, nec tyrannidem
Magnam appsto: procul ab oculis sita est meis.

At verò Thasius aliquis, Chius, Galata, vel Bithynus, non contentus se aliquo inter suos ciues loco, in honore & cum 30 potētia esse, plorat se non gestare vestem patriciam: & si ferat, quod nō sit prætor Romanorum: & hoc adeptus, quod non consul: & consul, quod non prior, sed posterior fuerit renunciatus. Hoc autem quid est aliud, quam occasiones ingratu animo fortunam accusandi cōquirentem, à seipso 35 sumere supplicium? At qui sana mente præditus salubriter sapit, is Sole infinita millia hominum intuente,

Ampla quicunque fruuntur terra frugibus,
non si quem de his gloria sibi & opibus præstare videt, ideo deplorans sortem suā abiecto animo sedet: sed in publicum procedit, fortunam suam & vitam prædicans, quæ sibi in

tanta multitudine aliis beatior obtigit. In Olympiaco quidem certamine non ita permittere vincere, ut ipse tibi qui cum certes deligas. At in vita licet, ac res humanæ concedant, ut cum multis præstes felicitate, magno sis animo aliisque potius æmulandus, quam aliorum admirator. siquidem te non cum Briareo aut Hercule componas. Ergo ubi magna te ceperit admiratio eius qui leætica gestatur, oculis paululum demissis etiam baiulos contemnare. & cum Xerxem illum rati mare transeuntem cum Hellesponto illo beatum prædicabis, inspice etiam eos, qui flagellis virginibus Aetho montem perforant, & quibus ob ruptum fluctibus pontem aures natęs; amputantur, sive ulq; eorum sensum considera, quod vitam & res tuas iij felices existimant. Socrates quendam amicorum audiens dicere, Quām sumptuosa est Vrbs? mina venditur vinum Chium, purpura tribus, mellis hemina quinque denariis: adduxit ad farinas, Heic, dicens, semisextarius venditur obolo: frugaliter in Vrbe viuitur, tum ad oltuas, Duobus æreis chœnix, deinde ad exomides, Hæc decē drachmis venditur vestis: viles sunt res in vrbē. Ita & nos, cum audiemus aliquem pronunciantem tenues res nostras esse & afflictas, qui consules aut procuratores non simus: esse nos in lauta atque splendida re dicemus, ut qui neque imendicemus, neque oneribus baiulandis aut adulando viuamus. Enimvero quando ea est nostra stultitia, ut magis aliorum quām nostri respectu viuere adfuescamus, ingeniumque ita est obtrectatione ac inuidentia corruptum, ut non tam gaudeamus nostris, quām ob aliquorum bona doleamus: eorum quos æmularis atque admiratis, non tantum vide splendida illa & nobilita bona, sed apertens ea, & gloria ac specie tanquam florido aliquo conopeo reducto, intus penetra, cernes multa molesta & minimè iucunda iis inesse. Pittacus ille, cui magnam fortitudine, magnam sapientia & iustitia parauerunt gloriam, cum hospites convivio exceperisset, vxörq; irata superuenisset, & mensam subvertisset, hospitibus perurbatis, Vnicuiq;, inquit, vestrū est mali aliquid: felicissimus hic, cui hoc tantū:

Hic in foro beatus esse credunt,
Cum foribus apertis si suis miserrimus:
Imperat mulier, iubet omnia, semper litigat.
Multæ adiungunt illi dolorem, nul' misere.

Talia

Malabonis
admixtis
alienis
obscuran-
dæ.

Talia multa opibus, gloriæ, regno inhærent, ignota vulgo.
officit enim luminibus fastus.

O felix, fatisq; Atrida beatibus ore:

Iliad. 2°

extrinsecus illa beatitatis laudatio ducta, ob circumfusam 182.

5 armorum, equorum, militum copiam. at intus voces per-
turbationum animi vanæ huic gloriæ reclamant:

Iliad. 6.

In ppter implicuit noxa me prorsus acerba.

III.

Item hæc:

Suspicio te ó senex,

Eurip. I.

10 Et quincunque virorum

phig. Atta-

Sine periculo vitam exegit

lisd.

In glorias, signotusq;

Ergo id genus ratiocinationes valent ad carpendum ex-
hauiriendūmque hunc animi morbum, quo de fortuna no-
stra querili, ob vicinorum admirationem res nostras exte-
nuamus ac deprimimus. Id quoq; nō leuiter tranquillitatī Mediocris-
mentis obest, quod non mediocribus & ad facultates no-
stras accommodatis appetitionibus; tanquam velis, vti-
tionum.
20 te conatu genium fortunāmque incusamus, non nostram
(quod erat rectius) stultitiam. Etenim non is infortunatus
est, qui iaculari arato, aut bōe leporem venari voluit: ne-
que ei qui frustra verriculo aut funda captauit ceruum, vl-
lus malus aduersatur geniū: sed stultitia & peruersitas eum
25 ad tentanda impossibilia adigunt. In culpa est sui amor, stu-
dium ingenerans primas sibi in omnibus rebus conten-
tiosè arrogandi, & inexsaturabili cupiditate omnia aggredi-
diudiad. non enim diutes modò simul, & docti, & robusti,
& ad compotandum idonei, & comes esse atque amici re-
30 gum & urbium principes volunt: sed male secum agi pu-
tant, nisi canes etiam, & equos, & eoturnices, & gallos a-
lliis habeant præstantiores. Dionysius maior non conte-
nitus omnium ea tempestate tyrannorum quod esset maxi-
mus, irritato atque exasperato animo, quod Philoxeum
35 poetam canendo, Platōnem differendo non superaret, al-
terum in lapicidinas coniecit, alterum in Æginam vendi-
dit. Non hoc modo egit Alexander, qui cùm Criso stadij
cursor cum ipso de velocitate certans dedita opera visus fu-
isset succumbere, vehementer est indignatus. Probè etiam
Homericus Achilles cùm dixisset,

Iliad. 5.
105.

Non me inter Danaos cum sis præstantior alter;
subiecit,

Pugnando meanamque alijs facundia cedat.

Megabyzo Persæ cùm in officinam Apellis pictoris descendisset, & nescio quid de arte dicere cœpisset, silentium imposuit Apelles his verbis: quamdiu tacebas, existimabare a liquid esse ob auri & purpura ornamēta; at nunc te nūgam etiam pueruli isti ochram terentes derident. Sed non nulli Stoicos ludere putant, quando ab iis audiunt sapientem non modò prudentem, iustum, fortē, sed rhetorem quoque, imperatorem, poetam, diuitem, regēnque cognominari. cùm interim hos sibi titulos ipsi arrogant omnes, & nisi obtinent, indignentur. At qui deorum alius alia virtute præditus, hic bellicosus, ille fatidicus, rursum alius lucri præses nominatur. & Venerem Iupiter, quod ad eam res bellicæ nihil pertinerent, ad nuptias & cubilia ablegat. Et verò sunt quæ simul locum habere non possunt, sed inueniunt pugnant studia. puta, ocio opus habet dicendi exercitatio, & mathematicum tractatio, atqne aliarum vacatione occupationum. facultas ciuilis, & amicitiæ regum, non si ne negociis & occupationibus parati possunt. tum vini & carnium usus largior, corpus validum ac robustum facit, animum imbecillum. assida rei faciundæ cura & conseruatio diuitias auget, contempnus opum ad philosophiam est perquam utile viaticum. Hinc equidem constat nō omnia esse omnium: sed oportere Pythicæ obtemperantem inscriptioni, Scipsum nosse: deinde vt suò ingenio ad ea, ad quæ natura factus est: neque id ad alius vitæ studium trahendo, huic vim facere.

Equus est ad currum idonens,

Ad ararabos propterratem

Delphin celerrimè incitatur.

Apro si quis necem struit,

Canem inueniat laborosum.

Qui autem indignè fert, quod non simile est

Robore confidens leo; montibus innutritus:

& catellus Melitæus in sinu viduæ mulieris educatus: stupidus est. neque eo melior, qui simul vult & Empedocles, Plato, aut Democritus esse de mundo scribēs, & cum vetula diuite dormire, vt Euphorion, aut cum comeditoribus

Altian-

Iliad. 2.
429.

*Nō omnia
possimus
omnes.*

30

35

Alexandri potare, vt Medius. & qui iniquo animo toleret non simul & ob diuitias, vt Ilymeniam, & ob virtutem, vt E-paminondam, se in admiratione haberi. Nā neq; cursores animo sunt ægro, quia non auferunt coronas luctatorum: sed suis gaudent atque exultant. Spartam es natus, hanc orna. sic & Solon,

At nos virtutis non permutabimus horum,

Pulcraq; virtutis munia ducijs:

Cum stet virtutis stabilis possesso semper,

Incerta fortia sorte ferantur opes.

Et Strato physicus auditio Menedemum multis modis plures habere discipulos, Quid mirum est, aiebat, si plures sunt qui lauare, quam qui vngi volunt? Aristoteles quoque ad Antipstrum scribens, Non solum Alexandum debere multum sibi tribuere ob imperium in tot homines pronunciat: nihil mihi id licere iis, qui recte deo sentiant. Etenim eos qui hoc modo sua extollunt bona, minus aliorum perturbabunt. Nunc nos, qui à vite fucus, aut ab olea vuas non requirimus, nisi prærogatiwas simul omnes diuitum, doctorum, bellatorum, philosophantium, adulantium, libere dicentium, parcorum, sumptus facientium habeamus, calumniamur, ingratis aduersum nos metipossumus, ac vitam nostram ut inopem mutilamque spernimus. Præter hæc verò, ab ipsa nos natura admoneri videmus. ut enim brutorum animalium aliis aliunde nutrimentum suggesterit, neque omnibus carnem edendi, semina legendi, radices effodiendi facultatem indidit ea: sic homini quoque varias ad vitam toleradam opportunitates præbuit. opilionis suas, suas atatori, aucipi, & quem mare alit. Quo æquius est nos id genus vitae, quod nobis est commodum, amplexos, in eo elaborare, reliqua omittere, neq; ostendere Hesiodum intra modum substitisse, cum diceret:

Succinctus signus, fabrum faber odit.

Opersb.

non enim eandem modò artem, eandem vitæ rationem ex-

26.

ercentes dum æmulantur, sed & doctos opulent, & opulent fama clari, & caudicis sophistas, atque adeò comedos in theatris pulchre stantes, histrionesque & seruos regum aulicos liberi homines ac patricij cum stupore admirantes beatosque dicentes, non mediocrem sibi ipsis dolorem perturbationemq; afferunt. Iam quid hominumvnum-

Iliad. a.
527.

Memoria
bonorum.

quisque penum vel tranquillitatis animi, vel ægritudinis infese habeat, & dolia bonorum ac malorum non in lous lime, sed in animo suo reposita, affectionum diversitates demonstrant. Stolidi enim bona etiam præsentia non cernunt, neque curant: quod cogitationes suas semper futuris habent intentas. prudentes ea quoq; , quæ esse desiderūt, memoria perspicacitate sibi præsentia faciunt. Quippe stolidis id quod præsens est, & exiguisimo temporis puncto se tangendum præbens, deinde fons effugit, non iam amplius ad ipsos pertinere videtur. sed quemadmodum apud 10 Manes pingitur quidam funem torquens, & id quod contextuit asino vorandum permittens: ita multorum stupida quædam & ingrata obliuio omnem actionem, omnes res præclarè gestas, omne iucundum oculum, omnem cœuium & voluptatum fruitionem aboles, nō sinit vitam esse 15 continuam, præsentibus ad præterita adiunctis: sed hæsternam ab hodierna, hanc à crastina diuidens, quidquid evenit obterens tanquam nō factum redigit. Nam qui in scholis incrementa corporum negant, ob cœniuatam substantiæ fluxionem: ij verbo faciunt nos subinde alios. qui autem 20 priora non cōpletuntur memoria, neque reuocant, sed effluere sinunt, ij re ipsa faciunt se quotidie indigos inanēlq;, & à crastino pendentes: tanquam ea qua superiore anno, dudum adeōque heri obtigerunt, planè ad ipsos nihil pertineant, neque omnino ipsis euenerint. quæ res animi tranquillitatem non leuiter impedit. Grauius etiam huic officiatur, quando homines muscarum in morem in speculis de laui superficie delabentium, ac asperitatibus & fissuris inherentium, à iucundatum rerum memoria defluentes recordationi molestarum implicantur. immò, sicut Olynthi ; o cantharos ferunt in locum quendam qui ab exitio eius infecti Cantharolethrum dicitur iniectos, quod exire inde nequeant, perpetua circumuersione enecari: ita ipsi quoq; in malorum commemorationem vbi incidere, inde se reuocare & recreare nolunt. Oportet autem sicut in tabula 35 colorum, ita in animo rerum eas quæ maximè nitent ac splendent proponere, iisque tetrica obscurare & optime re, quandoquidem omnino deleri & amoueri non possunt. Ut enim lyræ aut arcus nerui, ita mundi quoque concentus vicissitudine quadam intenditur ac remittitur: & in rebus humanis

Rerū hu-
manarum
Carissimæ.

humanis nihil synceri, nihil puri est. Sed quemadmodum in musica soni sunt & graues & acuti, & in grammatica litteræ cùm vocales, tum mura; musicus autem & grammaticus est non qui alterum genus molestè fert atque fugit, sed qui omnia usurpare & permiscere arte sua potest. ita in rebus quoque humanis cùm sint oppositi inuicem ordines (quando, vt est apud Euripidem,

*Seruantes non possunt à bonis mala:
Sed est eorum, vires habeant satis benè,*

10 *Commixtio quedam*)

non debemus in altero animum ob dolorem despondere; verum harmonicos imitari, & melioribus decteriora obsecrando, ac mala bonis occupando, concinnum vitæ nobilitate conueniens temperamentum confidere. Non enim verum est quod dixit Menander:

*Vnicuique in lucem cùm primo editur,
Genius bonus vita magister rotus*

15 *Afficit.*---- sed Empedoclis probanda potius est sententia, qui vnumquemq; nostrum, postquam est natus, arripi gubernariq; à duplicitibus fatis geniisq; docet.

*Hic inerant Chthonia, & cernens procul Heliopœa,
Et vario Harmonie Sulci, Derisq; cruenta,
Turpis Callistoq; Thoosaq; Desneq; q;
Nemertes & amara, nigro fructuq; Asaphæa.*

20 25 quorum geniorum nominibus variæ animi perturbationes exprimitur, quarum omnium semina cùm oreus noster secum tulerit, ideoq; vitæ magna sit inéqualitas: meliora quidem optat, qui sana est mente, sed tamen altera quoque expectat, & utrisq; vititur ita, Vt ne quid nimis. Nō enim tantum qui minimè desiderat crastinum diem, sicut Epicurus aiebat, suauissimè procedit in crastinam diem: sed & divitiae, & gloria, potentia, honores eos maxime delectant, qui contraria horum minime metuunt. Nam ninia istatum rerum appetitio, acerimum amittendi metum ingenerans, gratiam earum fruendarum infirmam reddit atq; instabilitatem, in star flamæ vento agitatæ. Cui verò ratio hoc parauit, vt ad fortunam intrepide dicere possit,

*Suave est, se quid das: parvus dolor, hoc solitolis:
hunc fiducia & vacuitas metus amissionis, tanquam intolerabilis docent suauissimè vti rebus præsentibus. Aclaret*

Animi ad Anaxagoræ affectum animi, à quo profectum est ut de moribus aduersitate filij hanc vocem ederet, Sciebam mortalem esse quem genes præparaueram, non admirantes modò, sed & imitantes, ad singulare fortunæ casus dicere: noueram diuitias me possidere in diem durantes & instabiles. noueram magistratū ab iis adiutari posse, qui eo me ornauerant. noueram mihi esse probam mulierem, sed tamen mulierem. noueram amicum esse hominem, facile (ut ait Plato) mutabile animal. Huiusmodi enim præparatio animi, informatio, si quid eorum quæ nollemus quidem, posse tamen evenire cogitabamus, accidat non admittentes voces istas. Non putaram, Multa sperauim, Hæc non expectabam, saltum cordis & trepidationem auertunt, ac celeriter furiosam & perturbatam facultatem sedant. Carneades de magnis rebus admonebat omnem dolorem mœrorémque ab hac vna causa nasci, quod inexpectatō nobis accidit quipiam. Evidēt Macedonum regnum cum Romano comparatum imperio, vix aliquanta huius pars erat. & tamen Perseus amissa Macedonia, cùm ipse suam deplorabat fortunam, tum ab omnibus miserrimus infelicissimumusque homo iudicabatur, at qui hunc deuicerat Aemilius, tradito alteri terre marisque imperio coronabatur ac sacrificabat, nō in injurya beatus habitus. norat enim se magistratū occipisse, quem esset depositus: Perseus aut suo regno præter expectationem suam erat exutus. Pulchritudinē Poeta docuit, quid rei sit id, quod inexpectatō

Od. §. 304. contingit. Ulysses enim cane mortuo cùm non cōtinuisse lachrymas, vxori adsidens flenti nihil tale passus est, huc enim venerat, animo ratione iam antē cōfirmato, & aduersus motum munito: in illum autem flatum subita res & inexpectata eum coniecerat. In viuēsum verò quæ nolentibus nobis accidunt, partim suapte natura molestia ea affixunt, partim opinio nos adsuicit ut & grē feramus. & aduersum hæc vtile est in promptu habere isthuc Menandri:

Nisi ipse feras pro te, nihil es passus mali.

Quid enim, inquit, ad te pertinet id,

Quo neque animus, neque corpus tangitur tuum?

cuius generis sunt ignobilitas patris, adulterium uxoris, corona aut primarij in cōfessu loci priuatio: quibus etiam absentibus nihil obstat, quin & animo & corpore optimè valeas. Ad ea aut, quæ natura suapte dolorē videntur excitare, vt sunt

vt sunt morbi, ærumnæ, obitus amicorum & liberorum, accommodari debet Euripideum illud:

Heu mihi, quibeu mihi? more hominum sane accidit.

Non est enim alia ratio quæ facultatem animi affectionib.
5 obnoxiam labascentem magis reuocet & confirmet, quām
quæ communis naturæ & necessitatis memoriam renouat:
cui necessitatihomo propter corpus expositus, heic tātū
fortunæ ansam præbet, in potissimis maximisq; rebus turus
ac securus. Demetrius cùm Megara cepisset, quas iuit è Stil-
10 pone, Ecquid in ista direptione ipsi petijset? cui Stilpo, Ne-
minem, respondit, vidi, qui meas res ferret. Proinde fortuna
vbi reliqua deprædatur omnia, atque adimit, habemus ali-
quid in nobis meti pīs tale,

Quod ferre aut agere immittis non posse Achinus.

Iliad. t.

484.

15 Itaq; consequens est, non ita planè extenuare aut deprime-
re naturam, ac si nihil ea supra fortunam posset, nihil stabi-
le aut proprium haberet. sed hoc cognitū habere, quod exi-
guā est pars hominis putrida illa & mortbosa, quæ fortunā
admittit. meliorem in partem esse penes nos dominium, in
20 qua bonorum maxima collocata sunt: bona, inquam, opi-
niones, disciplinæ, rationes in virtutem desinentes, quæ ab-
oleri & corrumpi nequeunt. proinde inuiti quod ad futu-
ra attinet atq; animosi, fortunæ his verbis responsabimus,
quæ Socrates visus in Anytum & Melitum dicere, in ipsis
25 torsti iudices: *Interficere me Anytus & Melitus possunt, no-* *Pla. apolo.*
cere mihi non possunt. Potest enim fortuna me morbo ali-
quo grauare, opes auferre, in odium populi aut tyranni vo-
care. malum, timidum, animi abiecti, degenerem, inuidum,
non potest cum efficere, qui sit bonus, fortis, magnanimus,
30 *neq; animi habitum auferre eum, cuius ad vitam rectē de-*
gendam visus maior est, perpetuū in promptu sit, quām gu-
bernatoris aduersus mare. Quippe gubernator neq; fluētus
demitigare potest asperos & violentum ventum, neq; in por-
35 *tem subire quoties opus est, neq; audacter & intrepide tem-*
pestatem subsistere. sed quamdiu arte sua viritur, rebus non-
dum desperatis fugit, Magnum (ut poetæ verbis utat) velum
demittens, dum malus inferior supra tartareum mare emer-
git, tremens ipse & titubans. At enim affectio animi pruden-
40 *tis, cùm ipsi corpori plerunque tranquillitatem conciliat,*
morborum occasiones continentia, vietu moderato, ac me-
diocri-

diocribus laboribus auertens: cum si quod extrinsecus mali principium ostenditur, veluti cum præter cautes aliquas in mari latentes est nauigandum, contractis facilè antennis præterechitur, ut ait Alcepiades. quod si verò inopinata aliqua & vehementior procella occuperet, in propinquuo est portus, licetq; enatare è corpore, tanquam scapha aquam admittente. Insipientem enim mortis metus, non virtù desiderium iubet à corpore depedere, id amplexum, quomodo Vlysses captivum tenuit metu subiecta Charybdis:

Mortis contentus.

Odyss. u.

432.

Manere ubi ventus, namigare et ubi vetus, 10
& hoc inquit ferentem, & illud metuentem. At qui animæ naturam vtcunque didicit, reputatq; eam morte vel in meliore, vel saltem nihil peiorum statum abire: is vacuitatem metus aduersas mortem, non exiguum habet ad tranquillitatem animi in vita viaticum. Nam cui licet virtute ac præstantiore parte sui prevalenter suauiter vivere, alienis autem & naturæ aduersa quæ sint superantibus intrepidè abi- re, fato hæc,

Europ. Bac chis.

Ipsa Deus simul atq; solam, me solue:-- 20
quid ex cogitari potest quæso, quod huic graue, molestum, aut tumultum adserens possit accidere? Certè qui dixit, Anteueri te à fortuna, omnesque tibi ad me aditus obstruxi: non is vtcibus, clauibus, aut muris fidens hoc dixit, sed doctrinæ & rationibus. quarum sanè qui volunt, participes fieri possunt. Neque de ullo talium dictorum desperandum, aut dissidendum est: sed admiratione horum atque æmulatione, & quasi diuini cuiusdam instinctus societate in pulsi periculum de nobis facere in minorib. rebus demum, quomodo simus ad maiora affecti: non fugere aut auersari hanc animi accurationem. Mihi quidem videtur hoc studium, 30 non usque adeo difficile. Erenim animi oblectatio subducens le à ferum aduersarum cogitatione, & circa facilissima & suauissima identidem versans, fatuitatem quādam & imperitam mollicie in generat. qui verò morbi etiam, doloris, exsulij speciem meditatur, ac rationis imperio se ad ista 35 sultinenda componit animus, multa is inueniet falsa, inania, & putrida esse in his, quæ grauius vulgo ac terribilia videantur. id quod de singulis initia rationes demonstrant. At multi etiam ad hoc Menandrum expauescunt:

Discere hanc viuus potest quisquam, Hec nō obtinge mihi. 40
scilicet

scilicet ignorantes quantum sit ad vacuitatem doloris bonum, meditari ac posse aduersus fortunā apertis oculis respicere, neque in seipso imaginationes concipere delicatas, neq; in umbra educatum imbibere spes multas subinde cedentes, nulliq; reluctantantes aduersitati. Menandro quidem sic possumus respondere:

Dicere hand viuus potest quisquam. Hoc non obtinget mihi: atqui hoc licet dicere, Viuus nunquam in me istiuc admittam, non mentiar, non agam subdolè, non defraudabo, nō iūcū iūsidabor. Hoc enim in nostra situm est potestate, non patuum, sed ingens ad animi tranquillitatem adiumentū. Contra malē factorum conscientia, velutileus in carne, in animo penitentiam relinquit, pungentem subinde atq; fauci antem. Alios enim dolores ratio tollens, penitētiam solam.

15 effecit, à se ob pudorem morsibus crebris vexatam & pœnas dantem. Ac quemadmodum qui rigent, aut epialis febris & stuunt, grauiorem sentiunt molestiam, ac deterrūs afficiuntur: quam quibus eadem extrinsecus ab eſtu aut gelu accidunt: ita fortuita leuiores inferunt dolores, tan-

20 quam ab externis illatos. at verò hoc,

Horum non alius, mihi sum causa ipse, malorum, qui suis delictis intus cum luctu accinit, is dolorem turpitudine aggrauat. Quòd fit, vt neque preciosa domus, neque aurī copia, neq; generis dignitas, neq; magistratus amplius tudo, neq; facundia aut eloquentia tantam vitæ serenitatē tranquillitatēmq; præstet, quantam animus actionum con filiorūque prauorum purus, ingeniumq; (vitæ actionum hic est fons) perturbationis expers, intamina lūmque. Vnde promanant honestæ actiones, efficacitatemq; quasi dicino 25 in sīnēta exigitam hilarēmque, & cum animi honesta elevatione coniunctam habent, memoriāmque dulciorem & stabiliorem Pindarica illa spe, quam is alumnam senum dixit. Non enim roris quidem marinī frutices (vt Carneades testatur) etiam excisi diu fragrantiam suam seruant: in a-

30 nima autem viti prudentis actiones pulcræ non semper gratam recentē & queſu relinquent memoriam: quibus latiticia rigatur, florētque, & contemnit eos qui depiorant virtutēs, hanc vitam veluti quandam malorum regionem, aut locum exsulij animis in hoc mundo designatum. Per quām mihi placet illud Diogenis dictum, qui hospitem La-

cedæ.

cedemone videns parare se magno studio ad quandam fe-
 stuositatem, Quid, aiebat? an non vir probus quemuis diem
 festum censeret? Et quidem, si sobrie viuimus, admodum illu-
 strem. Est enim sanctissimum templum ac diuinissimum hic
 mundus. in hunc inducitur homo cum nascitur, non manus
 factorum & immobilium spectator futurus simulacrum,
 sed earum, quas mens divina sensiles mente sola cernendo-
 rum effigies, in se insitam vitæ motusque habentes faculta-
 tem fabricata est. Solem inquam, Lunam, sidera, fluuios no-
 uam subinde aquam edentes, terram sibi pibus animalibus,
 que alimenta submittentem, quorum sacrorum initatio-
 atque institutio perfectissima cum sit vita, profectio patet est ea
 tranquillitatis animi ac laetitiae esse plenam. Nam vulgus
 hominum imitari minime debemus, qui Saturnalia, Libe-
 ralia, ac Panathenæa aliasq; harum similes præstolanturse.
 stuitates, ut ibi oblectentur, sequē emptitio risu recreent,
 persoluta mimis & histriobus mercede. Quid? Sedemus
 ibi silentes & compotiti (nemo enim lamentatur dum sacris
 initiatur, neque spectans Pythia luget, aut Saturnalibus po-
 tans) quas vero nobis deus ferias suppeditat, & ad quæ nos
 sacra deducit, sedant homines vulgo, maiorem vitæ partem
 in lamentis, merore, ac laboriosis sollicitudinibus exigentes.
 Delectantur instrumentis sonitus bellè ac suauiter reddentibus,
 cantu auicularum itidem, & non sine voluptate spe-
 ciant bestias ludentes atque exultantes: contrà rugitibus ea-
 rum, femitibus ac aspectu tetrico offenduntur. Suam ve-
 rò ipsorum vitam risus experitè, mœstam, iniucundissimisq;
 affectibus, rebus & curis nullum exitum habentibus attiri
 atque elidi videntes, non ipsi tantum nullam sibi respira-
 tionem aut alleuationem alicunde querere negligunt: sed jo-
 ne sociorum quidem admonentium orationes admittunt.
 quas nisi repudiarent, & presentia citra vituperationem fer-
 re possent utique, & præterita grato animo recolere, &
 in posterum spe bona ac benigna visi, absque me-
 tu & sinistra de vita suæ conditioni-
 bus suspicione viuere.

PLVTARCHI DE VITIOSO
pudore, Commentariolus.

QUÆDAM eorum quæ è terra enascuntur, cùm sint
 ipsa per se sylvestria, sterilia, & incremento suo no-
 ceant hortensibus seminibus atq; stirpibus, agri-
 cole tamen pro certo indicio soli non mali, sed e-
 gregij atq; pinguis habent. Eodem modo animi etiam que-
 dam sunt affectiones non bona, sed quasi germina è bono
 10 pullulantia ingenio, & quod culturæ se fatis exhibiturū sit
 tractabile. In his etiam vitiosum censéo pudorem, qui ut si-
 gnum est non malum, ita causam prauitati præbet. Etenim
 sæpenumerò in eadem cum impudentibus peccata incidunt
 verecundi: nisi quòd hi sua errata dolorem incuriunt, non,
 15 ut illis, voluptatem afferunt. nullo enim ob turpitudinem
 dolore impudens afficitur: in quem facile etiam specie tan-
 tum turpitudinis oblata prolabitur is qui ineptè verecun-
 dus est. Hoc vitij dysopiām Græci dixerunt, in quo pudoris
 modus excedit: quòd vultus quodammodo cum anima
 20 deiciatur. Sicut enim Katepheian (hoc est mæsticam) vo-
 cant dolorem oculos in tetram deicientem: sic verecundiā,
 præ qua intueri in alios non audemus, dysopiam dixerunt.
 Orator quidem impudentem in oculis non kotas, (quæ vox
 & virginis significat, & lumen pupillas) sed meretrices ha-
 25 bere pronunciauit. At qui ad nimium propensus est podo-
 rem, animum nimis effeminatum ac delicatum ipso pro-
 dit visu, verecundiæ honesto nomine prætexens molliciem
 suam, qua impudentibus succumbit. Sanè Cato dicebat a-
 dolescentes se eos magis probare qui erubescerent quam qui
 30 pallescerent: rectè condoci faciens præbruum magis quam
 reprehensionem timere, & suspicionem, quam periculum.
 Veruntamen & nimius vituperationis metus, ac ad quem-
 uis strepitū trepidatio, coerceri debet: quando saepè non mi-
 nore male audiendi, quam mala patienti metu ducti, ho-
 35 nestatem prodiderunt nonnulli ob impatientiam infamiae.
 Ergo neq; horum negligenda est imbecillitas: & nequaquam
 laudanda anini pertinax illa & rigida affectio.

*Qualis Anaxarchi vis, quæ se cunque canina
 Verteret indomita, & pertendens prorsus, & audax.
 sed concinna quædam virisque temperanda est ratio, quæ
 & ni-*